

האחדות כתנאי לקבלת התורה

10. שמות פרק יט פסוק ב

וַיִּסְעוּ מִרְפְּדִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיִּזְנוּ בְּמִדְבַּר וַיִּזְנוּן יָשָׁם יִשְׂרָאֵל
זָדָה הָהָר:
רש"י

ויחן עַם יִשְׂרָאֵל – כאיש אחד כלב אחד, לכל שאר כל החניות בתרעומת
וזמחלוקת:

11. אור החיים שמות פרק יט פסוק ב

אכן כוונת הכתוב הוא להקדים ג' ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה ... וענין ג' הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד בבד שעליהם אמר הכתוב (ירמיה ג) חרב אל הבדים (ברכות ס"ג א), אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד

12. דעת תורה ויקרא קדשים עמוד קפ

קודם קבלת תורה היה צריך להיות "כלל ישראל", כנאמר ויחן שם ישראל נגד ההר" – בלשון יחיד.... כי הכלל ישראל קיבל את התורה ולא כל הפרטים בשותפות, אלא ה"כלל". הוא שאמר ר"ע "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה". כי כל התורה כולה הנה סודה לשמור ולהחזיק שיהיה "כלל". וזהו ענין וחומר של כל הלכות נזיקין, גניבה, וגזלה וכדומה, כי כולם מפרידי אלוף; מפרידי ה"כלל". גם הרבש"ע, גם השראת שכינה, הוא דוקא בה"כלל" – "ועשו לו מקדש ושכנתי בתוכם", ב"הכלל", כי זהו היסוד, כי כל המציאות והקיום הוא דוקא "כלל ישראל", ובתוך ה"כלל", ופרט אשר נפרד מן הכלל אין כל מציאות. מיתה ממש! "ולפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר"....

13. לחיים וברכה הרב שבתי סלטיצקי עמוד 41

פעם הגיע תלמיד אחד לחוזה מלובלין וביקש שילמד אותו "איך עושים אהבת ישראל". החוזה אמר לו ללכת לנהר, לחפש את אחד הסוחרים וללמוד איך הוא שולח את העצים שלו לעיר הגדולה. הלך החסיד לשפת הנהר. המון בוחרים עצים עסוקים במלאכתם. גוררים עצים כרותים מהיער, מחברים אותם יחד לרפסודה גדולה, ומשיטים אותה על מי הנהר, סמוך לעיר היו אוספים את העצים ומוכרים אותם בשוק. החסיד שם לב שכל הסוחרים משתמשים באותה שיטה. קודם כל היו מנסרים את הבליטות של הגזעים ואז קושרים אותם יחד לרפסודה. כולם חוץ מאותו סוחר שאליו שלח אותו החוזה. לו היתה שיטה משלו, שונה משל כולם. הפועלים שלו לא חתכו ויישרו את העצים, להיפך, מול כל בליטה, הם היו חופרים בעץ שלידו, ויצרים שקע שיתאים לבליטה. זה היה מבריק, ככה החיבור בין הגזעים היה הדוק מאד. החסיד הבין את המסר, כדי להתאחד עם השני, כדי להרגיש אהבת ישראל ואחדות ישראל – לא צריך לחתוך את הבליטות של השני, לא צריך לנסר את "השפיצים" של החבר, להיפך – תעשה בעצמך שקע, תפנה כך מקום ככה שתוכל לקבל אותו ולשמוע אותו ולהבין אותו, רק ככה תוכל להתאחד איתו באמת, ולהצליח להשפיע עליו ולשנות אותו.

14. שערי יושר הקדמה

לכן נלענ"ד, שבמצוה זו (קדשים תהיו) כלול כל יסוד ושורש מגמת תכלית חיינו, שיהיו כל עבודתנו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל, שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותוענוג שלא יהיה בזה איזה ענין לטובת זולתנו.... והנה כשהאדם מישר הליכותיו ושואף שתמיד יהיו דרכי חינו מוקדשים להכלל, אז כל מה שעושה גם לעצמו להבראת גופו ונפשו הוא מתייחס ג"כ אל מצות קדושה, שעייז יטיב גם לרבים, שבטובתו לעצמו הוא מטיב עם הרבים הצריכים לו

פרשת במדבר- שבועות – כלל ישראל

חשיבות השייכות לכלל

1. במדבר פרק א פסוק מט

אֶךָ אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת רֵאשֵׁים לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

במדבר פרק ב פסוק לג

וְהַלְוִיִּם לֹא תִפְקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:

2. במדבר פרק ג

פִּקֹּד אֶת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפּוֹתָם כָּל זָכָר מִבֶּן זֶדְדִּים וּמִעֵלָה תִּפְקְדוּם:

3. שיחות מוסר

ולא עוד אלא שהלויים נמנו מבן חודש ומעלה, ואילו בני ישראל היה מבן עשרים שנה ומעלה, וא"כ לא שייך היה למנותם ביחד, ומדוע הוצרך הכתוב לחזור ולומר שהלויים לא התפקדו בתוכם. ועל כרחק שהכונה היא להדגיש עובדה זו הדגשה יתרה, ויש להתבונן מה דבר זה בא ללמדנו.

4. רש"י במדבר פרק א

לפה הקדוש צדוק הוא שעתידה לעמוד גזירה על כל הגמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו צמדבר, אמר אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם קלי, שלא טעו בענגל:

5. במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ג סימן ז

א"ר יהודה בר שלום לטובתן של בני לוי לא נמנו עם ישראל שאת מוצא שישאל שישאלו ממצרים לא נכנסו לארץ שנה' (במדבר יד) במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' ואילו נמנה שבט לוי עמהם היו בגזירה שכך אמר הקדוש ברוך הוא וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן כ' וגו' אבל לא נמנו עמהם ונכנסו לארץ

6. ויקרא רבה (וילנא) פרשת ויקרא פרשה ד

האיש אחד יחטא תני רשב"י משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה נטל אחד מהן מקדח והתחיל קודח תחתיו אמרו לו חבריו מה אתה יושב ועושה אמר להם מה אכפת לכם לא תחתני אני קודח אמרו לו שהמים עולין ומציפין עלינו את הספינה

7. דעת תורה ויקרא עמוד קפ

כל המציאות וכל הקיום של ישראל הוא אך ורק "כלל ישראל", ושללא "בכלל", אין כל מציאות וקיום ממש. ובציוור: כמו שאנו רואים אילן שיש בו כמה וכמה פרטים, אבל קיומו של כל פרט ופרט הא בהכלל, וכשכורתים אותו מהכלל הנה זה מיתתו ודאי, כן הוא ממש הדבר בעם ישראל ... והפרט כשאינו מחובר אל הכלל אינו מציאות, והוא מת ממש. הדבר הוא כל כך פשוט, ואין יודעים כלל מזה. הולך הוא האדם תמיד וחושב "במקומי אני קודח", ואינו יודע כלל שהו "בכלל", שהוא בספינה.

8. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה א

הפורש מדרכי צבור ואף על פי שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן אלא חלק לעולם הבא

9. שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן מא פרק א

הרי שהרמב"ם מפרש בהדיא שהפורש מדרכי צבור אינו שעובר עבירות, כי אם זה שנבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן, היינו שאינו יושב יחד אתם בישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות ולא נכנס בצרתן וכי ומתנהג אי"ע כאילו אינו מהן.

רש"י

(ז) זכחת - כל דגל יהיה לו אות מפנה זכועה תלויה זו. זכעו קל זה לא זכעו קל זה, זכעו כל אחד כוונן זכעו הקצועה זכעו, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו

מגילת רות - חסד

15. רות רבה ב יד

אמר רבי זעירא מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים

16. רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'יק) מסכת בימות דף מה עמוד ב

יש לתמוה דהלא כל הלכות גירות ילפי' ממגילת רות...

ונראה לבאר, דגם דיני גירות האמורים במגילת רות, לא נשנו כהלכות איסור והיתר, אלא זהו חלק מהגמילות חסדים של רות... דכתיב ויאמר ברוכה את לה' בתי היטבת חסדך האחרון מן הראשון, ולא נתברר מהו החסד הראשון שעשתה רות, אכן איתא בב"ח בפ"י משיב נפש, דהחסד הראשון היה במה שנתגיירה והכניסה את עצמה תחת כנפי השכינה, שבאמת גירות הוא חסד גדול עם העולם, שמביא לעולם השפל עוד נשמה של יהודי שתאיר את העולם באור התורה, וגירות הרי היא חסד לעם ישראל המתחזק עם עוד יהודי הנלווה לבית ישראל

17. שפתי חיים מועדים ג עמוד קנד

השורש של כל מעשי החסד של רות נבעו מהתכונה המרומזת בשמה כדרשת חז"ל "רות- שראתה בדברי חמותה". כאן למדונו חז"ל כלל גדול שחסד אינו מתחיל בנתינה אלא בראיה. מי שאינו בעל חסד אלא אָנוכי, רואה רק את עצמו ומפנה את ערפו לכל העולם... בכל מבט על הסובב אותו הוא רואה רק את צרכי עצמו, וחושב תמיד איזה תועלת יוכל להפיק מכך, כגון: כאשר שוקל אם לקחת מישוהו לחבר או לחברותא, השיקול היחידי והבלעדי הוא מה אני מרוויח מזה. וזו הכוונה בדברי חז"ל "ערפה - שהפכה עורף לחמותה", דהיינו שלא ראתה את מעלות חמותה וגדלותה... כי בהיותה אנוכית - כבר מההתחלה הסתכלה על עצמה והפכה עורף מלראות את מעלות הזולת ולכן בשעת נסיון, בגלל האנוכיות הפכה עורף לחמותה ונפרדה ממנה. רק בעל חסד שאנוכיותו מוגבלת, הוא המסוגל לראות את מעלות הזולת וצרכיו בראיה נכונה.. וזהו: "רות - שראתה בדברי חמותה", שמתוך טוב לבה וחסדה היתה מסוגלת לראות את הזולת, ולכן ראתה מעלות חמותה והעריכה אותה ומתוך כך היטיבה עמה, ולאחר מכן הוסיפה לעשות חסדים גדולים.

18. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ב

ולמי בוחן לצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן, ובמה הוא בוחנו במרעה צאן, בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה

19. שפתי חיים שם עמוד קסג

למה הבחינה היתה בחסד עם צאן ולא עם בני אדם? כי עשיית חסד עם הצאן הוא חסד נקי וטהור בלי כוונות אחרות, כאשר הכוונה היחידה הוא חסד לשם חסד, כי הצאן לא יכירו לו טובה ולא יתנו לו תודה על מה שעשה למענם

החיבור לכלל מברר את תפקיד הפרט

20. במדבר פרק א פסוק ב

יִשְׂאוּ אֶת רֹאשׁוֹ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחוֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְאֶלְמֹלָתָם:
סְפוּרוּ בַמִּדְבָּר פֶּרֶק א

במספר שמות. כי היה אז כל אחד מאותו הדור נחשב בשמו המורה על צורתו האשית למעלתם

21. במדבר פרק ב פסוק ב

אִישׁ עַל דִּגְלוֹ בְּאֹתוֹת לְבֵית אֲבֹתָם יִזְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב
לְאֹהֶל מוֹעֵד יִזְנוּ:

22. במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ב

בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים... והיו כולם עשויים דגלים דגלים... כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאווים לדגלים אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן

23. דעת תורה במדבר עמוד ט

יסוד ענין הדגלים - "כדי שיהיו ניכרין". ענין נכרין מתייחס ודאי עם ענין "עצמות", עצמות לא מתערב, עצמות אחד אין לו כל התדמות לעצמות אחר, "ניכרת" היא ודאי... והוא ענין הדגלים של מלאכי השרת, כל מלאך ומלאך לעצמו הוא, כל מלאך ומלאך יש לו דגלו שלו, אין מלאך אחד מתערב בחברו... כי עצמיים הם... והוא הענין הדגלים שלהם אשר נתאוו ישראל להיות בדגלים... הוא סוד הדגלים - סוד נשיאות ושמירות ה"עצמות" שלהם, לשמור ולחסות בעד כל התבוללות, כל אחד ואחד ישמור ויגן את ה"עצמות" שלו בכל ה"ניכרות", עד הכרת המקום המיוחד לו....

24. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סב עמוד א

שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: והי אחיך עמך - חייך קודמים לחיי חבריך

25. שערי ישר הקדמה

כל רצונו יתברך רק להיטיב לנבראים, אבל מה שרוצה מאתנו אינו באופן זה, שהרי הורה לנו רבי עקיבא חייך קודמים, וגם רמזו לנו לפרש את המקרא "ואהבת לרעך כמוך" בדרך שלילי מאי דעלך סיני, לחברך לא תעביד, אבל בדרך חיובי ראוי לאדם להקדים את טובת עצמו... מדת אהבת עצמו היא רצויה בעיני הקדוש ברוך הוא רק צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה

26. בית קלם עמוד רצד

יש במידות ב' ענינים: האחד להיות מיטיב לזולתו, ועוד העיקר להועיל לעצמו לקנות תכונות טובות בנפש עבור זאת, שלא לאהוב את עצמו כלל, וממילא להתרחק מתאוות כלל וכלל.

27. עין איה ברכות פרק ראשון סעיף מו

יסוד הכוחות הרעים הוא הפירוד ומניעת האחדות, כי השלום הוא כלי המחזיק ברכה. ובכח האחדות נמצאת מצות אהבת רעים, ומתוכה יבוא לאהבת השי"ת. אבל הנפרד אינו מבקש כי אם תאוות עצמו, כמו שכתוב "לתאוה יבקש נפרד"

28. לחיים וברכה עמוד 42

בשביל שעץ ששתול ברחוב יצמח ישר, צריך להעמיד אותו וליישר אותו עם מקלות, שלא יינטה ימינה או שמאלה. אבל ביער, אין אף מקל לאף עץ. אז איך הם צומחים ישר כל כך? כי אם העץ יחליט להתפשט קצת שמאלה, החבר שלו שלשמאלו יתן לו מכה קלה והוא יביץ את מקומו... וכך לכל כיוון. עצי היער מקבלים קצת מכות אבל זה מה שגורם להם להיות ישר...

29. משנה מסכת אבות פרק ו

והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים... המכיר את מקומו והשמה בחלקו

30. הון עשיר מסכת אבות פרק ו

המכיר את מקומו. שאינו נכנס לפניו ממחיצתו:

סיכום - פרשת במדבר- שבועות - כלל ישראל

1-3 בפרשתנו אנו נפגשים במניין בני". בני" נמנים כולם יחד מלבד שבט אחד שנמנה בפני עצמו – שבט לוי. התורה חוזרת ומדגישה כמה פעמים ששבט לוי לא ימנה עם המניין הכולל של כל ישראל.

ר' חיים שמואלביץ תמה, לשם מה התורה צריכה לציין ששבט לוי לא ימנה עם שאר ישראל, הרי כל ישראל נמנים מבין עשרים ואילו שבט לוי נמנה מבין חודש ימים. וכיון שגדרי המניין של בני" ושבט לוי שונים ברור שאין למנותם יחד, אלא ודאי שהדגשת התורה באה לומר לנו שיש כאן רעיון עמוק ויסודי.

4-5 – רש"י מבאר שהסיבה לכך שבני לוי נמנים באופן נפרד, משום שצפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנים מבין עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר. אמר הקב"ה אל יהוה אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא חטאו בעגל. דברי רש"י מקורם במדרש, במדרש מבואר שהוצאת בני לוי מהכלל אינו רק עניין של כבוד, אלא עניין מהותי. אילו בני לוי היו נמנים עם הכלל, העונש של הכלל היה חל עליהם ואף הם היו מתים בגזירת דור המדבר.

ואם נשאל, כיצד יתכן, הרי שבט לוי לא חטא, ואם כן למה יענש? התשובה היא שהשייכות לכלל מחייבת את הצדיקים, גם כאשר הם נקיים מכל חטא ועוון.

6-9 – לכאורה ניתן לומר שמוטב לא להיות חלק מהכלל, שהרי הכלל מחייב את הפרט. ראשית אין הפרט יכול לצאת מן הכלל וכמשל שהביא רשב"י גבי ספינה שאחד מהנוסעים החליט לקדוח חור תחתיו וכשבאו אליו שאר נוסעי הספינה ושאלו אותו מה הוא עושה, אמר להם: מה אכפת לכם וכי לא תחתני אני קודח?! אמרו לו: המים עולים ומציפים את כל הספינה. כל ישראל בסירה אחת לטוב ולמוטב. וכמו שאומר ר' ירוחם שכל המציאות וכל הקיום של ישראל הוא אך ורק "כלל ישראל" ואין מציאות כזו של פרט כפרט. ר' ירוחם מביא משל המבאר את הדברים באופן בהיר וברור. כשאנו מסתכלים על אילן אנו רואים הרבה פרטים, ענפים, עלים, פרחים וכו', אבל קיומו של כל פרט הוא רק משייכותו לכלל וברגע שיתנתק מהכלל ימות מיד, כך הם הדברים בדיוק בישראל, כל המשמעות של הפרט הוא רק מתוקף חיבורו אל הכלל ואם יתנתק מהכלל מות ימות. הדברים מבוארים ברמב"ם בהלכות תשובה – הפורש מדרכי ציבור, אף על פי שלא עבר עבירות, אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצוות בכללן ולא נכנס בצרתן... אין לו חלק לעולם הבא. הציץ אליעזר מסביר בדברי הרמב"ם שאדם המוגדר 'פורש מדרכי ציבור' אינו אדם שעושה עבירות, אלא אינו עושה מצוות מתוך חיבור לכלל ישראל, כגון שאינו יושב יחד איתם בישיבות ובבתי כנסיות. מדברים אלו אנו למדים שיתכן ויהיה אדם שיקפיד על כל מצוות התורה, קלה כחמורה וכל הפגם שלו הוא בכך שמתנתק מהכלל, אדם כזה כבר אין לו חלק לעולם הבא ומדוע? משום שכל כוחו של הפרט בא מחמת חיבורו לכלל וכאשר הוא מתנתק מהכלל אין לו כל משמעות בזה ובבא.

31. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לח עמוד ב
אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

32. דף על הדף יומא דף לח עמוד ב
וזה מה שאמרו "כמלא נימא", כלומר לך תלמד משערות הראש, אם לכל שערה ושערה יש גומא ושביל בפני עצמו, שמשם הוא יונק ושוואב חיותו, ואין שער אי יונק מגומא של השני, ק"ו על האדם שיש לכל אחד ואחד שביל בפני עצמו לכל צרכיו, ואל לו להביט ולהסתכל במה שמוכן לחבירו.

33. אורות הקודש חלק ג היסוד הכללי
האדם צריך להחליץ תמיד מנוסגרותיו הפרטיות, הנמולאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו טובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים הגשמיים ורוחניים, המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מוחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומוזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שמחתו וככה יזכה יותר להארת האור האלוקי ...

מגילת רות – חסד

15-17 – בשבועות אנו קוראים את מגילת רות. במדרש אמר רבי זעירא – מגילה זו אין בה לא טומאה ולא טהרה, לא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים. משמעות של חסד הוא נתינה מעצמך למען הזולת וכפי שכר ראינו הביטוי המעשי להרגשת השייכות לכלל הוא בנתינה לזולת.

הרב יוסף דב סולביצ'יק מקשה על דברי המדרש, כיצד ניתן לומר שמגילת רות לא לומדים הלכות, הרי כל הלכות גירות נלמדות ממגילה זו? הגרי"ד מתרץ שבאמת הלכות גירות נלמדות ממגילת רות, אבל הלכות אלו הם חלק מגמילות חסדים. המוכנות של הגר לוותר על חיי הפקרות ולהכנס תחת כנפי השכינה ולקבל עליו עול מצוות, הוא חסד גדול עם העולם בכך שנוספה לעולם השפל עוד נשמה של יהודי שתאיר את העולם באור התורה ובנוסף הגר עושה חסד עם ישראל בכך שעוד יהודי נלווה לבית ישראל.

בעל ה'שפתי חיים' מבאר מהו השורש של כל מעשי החסד של רות. חז"ל מגלים לנו שהתכונה שהובילה את רות לכל מעשי החסד רמוזה בשמה – רות – שראתה בדברי חמותה. חסד אינו מתחיל בנתינה אלא בראייה. אדם אנוכי הוא אדם שכל ההתבוננות שלו היא רק על עצמו, גם כאשר הוא נותן השורש לנתינה היא קבלה, הוא מחפש פירגונים, הוא מחפש שיהיה לו זכויות אצל פלוני אלמוני וכדו'. זו כוונת חז"ל בבאור השם "ערפה" – שהפכה עורף לחמותה" כלומר שלא ראתה את מעלות חמותה וגדולתה אלא רק את טובתה האישית וכשהבינה שטובתה האישית תפגע עשתה אחורה פנה, וסופה מעיד על תחילתה ונמצא שכל הרצון להתחבר עם משפחתה של נעמי בה רק מתוך חשבונות אנוכיים. רות לעומתה מחמת טוב לבה וחסדה היתה מסוגלת לראות את הזולת ומשום כך ראתה את מעלת נעמי, העריכה אותה ומתוך כך היטיבה עמה. חסד ללא התבוננות, פעמים רבות יכול להיות מאד הרסני. יש אנשים שכדי להרגיש טוב הם צריכים להיטיב עם הזולת, לא משום שהם באמת חושבים על הזולת אלא משום שיש להם צורך כזה כדי להרגיש טוב עם עצמם, אצל אנשים כאלו פעמים רבות "החסד" יבוא בכפייתיות והאדם שאליו מופנה "החסד" ירגיש מאד לא בנוח. הדוגמא הידועה לאדם שעומד במעבר חציה וכל זקן שהוא רואה הוא תופס לו את היד ומעביר אותו את הכביש מבלי לבדוק מה היעד של אותו אדם מבוגר. רות מלמדת אותנו שכדי לעשות חסד אמיתי נדרשת התבוננות אמיתית, ההתבוננות עוזרת לגומל החסד לראות מה באמת צריך לעשות והיכן לעשות.

18-19 – דוד המלך שהוא צאצא של רות ויום פטירתו חל בשבועות גם הוא ניחן במידת החסד שמחמתה זכה להנהיג את עם ישראל. במדרש מובא שה' בוחן את הצדיקים והבחינה היא ברעיית צאן. ומסיים המדרש: "בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה". בעל ה'שפתי חיים' מבאר שהבדיקה היתה דוקא בחסד עם בע"ח ולא עם בני אדם משום שחסד עם בע"ח הוא חסד נקי וטהור בלי כוונתו אחרות, שהרי הצאן לא יכירו לו טובה ולא יתנו לו תודה על מה שעשה למענם.

האחדות כתנאי לקבלת תורה

10-12 – בעוד כמה ימים נחגוג את חג השבועות חג מתן תורה. עם ישראל מגיעים למדבר סיני וחונים נגד ההר. שש מאות אלף גברים ועוד הרבה נשים וילדים ובכל זאת התורה משתמשת בלשון יחיד – "ויחן שם ישראל נגד ההר". רש"י מבאר שהתורה באה לומר שחנייתם היתה כאיש אחד בלב אחד. כלל ישראל היה מאוחד ומבאר האו"ח הקדוש שהאחדות הזו היא אחד מהתנאים לקבלת התורה. את התורה אי אפשר לקבל כפרטים אלא רק ככלל מאוחד – כאיש אחד בלב אחד. ר' ירוחם מחדד ואומר שסודה של כל התורה כולה לשמור ולהחזיק שיהיה "כלל". וזהו ענינם של כל הלכות נזיקין, גניבה, גזלה וכדו' להזהיר מפני הדברים המביאים לפירוד. גם השראת השכינה היא דוקא בכלל – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – בכלל. כי כל המציאות והקיום הוא דוקא "כלל ישראל ובתוך הכלל. פרט אשר נפרד מן הכלל אין לו כל מציאות והרי הוא כמת ממש וכמו שאמר בעל ההגדה "ולפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר".

זה אחד מהדברים אותם אנחנו צריכים לחזק כשאנו באים לחג השבועות, להרגיש יותר שייכות לכלל ולבטא את ההרגשה הזו במעשים.

13-14 – יבוא אדם ויטען: "אני מנסה לחבר את הכלל אלי, אבל הכלל לא רוצה להתחבר", נענה ונאמר: "אל תנסה לחבר את הכלל אליך אלא תנסה אתה להתחבר אל הכלל" כדי להבין את המשמעות של הדברים נביא את הסיפור הנפלא על החוזה מלובלין. פעם הגיע תלמיד אחד לחוזה מלובלין וביקש שילמד אותו "איך עושים אהבת ישראל". החוזה אמר לו ללכת לנהר, לחפש את אחד הסוחרים וללמוד איך הוא שולח את העצים שלו לעיר הגדולה. הלך החסיד לשפת הנהר. המון בוחרי עצים עסוקים במלאכתם. גוררים עצים כרותים מהיער, מחברים אותם יחד לרפסודה גדולה, ומשיטים אותה על מי הנהר, סמוך לעיר היו אוספים את העצים ומוכרים אותם בשוק. החסיד שם לב שכל הסוחרים משתמשים באותה שיטה. קודם כל היו מנסרים את הבליטות של הגזעים ואז קושרים אותם יחד לרפסודה. כולם חוץ מאותו סוחר שאליו שלח אותו החוזה. לו היתה שיטה משלו. הפועלים שלו לא חתכו ויישרו את העצים, להיפך, מול כל בליטה, הם היו חופרים בעץ שלידו, ויצרים שקע שיתאים לבליטה. זה היה מבריק, ככה החיבור בין הגזעים היה הדוק מאד. החסיד הבין את המסר, כדי להתאחד עם השני, כדי להרגיש אהבת ישראל ואחדות ישראל – לא צריך לחתוך את הבליטות של השני, לא צריך לנסר את "השפיצים" של החבר, להיפך – תעשה בעצמך שקע, תפנה בך מקום ככה שתוכל לקבל אותו ולשמוע אותו ולהבין אותו, רק ככה תוכל להתאחד איתו באמת, ולהצליח להשפיע עליו ולשנות אותו.

מדבריו של ר' שמעון שקופ בהקדמתו לספר שער יושר, אנו מבינים עד כמה החיבור לכלל צריך להיות גדול, ר' שמעון לומד ממצוות קדושים תהיו, שכל יסוד ושורש מגמת תכלית חיינו, שיהיו כל עבודתנו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל, שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותענוג מבלי שיהיה איזו טובה לכלל ובאופן זה, כאשר אדם מכוון את כל דעתו לכלל נמצא שגם אם נצרך לעשות לעצמו לצורך הבראת גופו אין כאן מעשה פרטי אלא מעשה כללי. דבריו של ר' שמעון חריפים מאד וקשים מאד ליישום, האם אין לאדם שום עולם פרטי? האם לאדם אסור כלל לחשוב על עצמו? האם צריך האדם להשקיע בכלל גם על חשבון צרכיו הפרטיים? וכי היכן נכנסים דברי ר' עקיבא "חייך קודמים לחיי חברך". נשאיר את השאלה פתוחה ונענה עליה בהמשך.

שלא! ודאי שכאשר אדם הגיע למצב שהוא חי ברמת חיים סבירה טובה ואפילו נוחה, בשלב זה ראוי וצריך להתבונן על מצוקת הזולת ובמקום להתאוות לדירה בה יהיה חדר לכל ילד מוטב להתבונן על הזולת ולראות איפה והיכן צריך לעזור.

26-27 – הסבא מקלם אומר שבמידות יש שני עניינים: 1. להיטיב עם הזולת. 2. להועיל לעצמו לקנות תכונות טובות בנפשו וממילא להתרחק מתאוות כלל וכלל. האדם היחיד שיכול לעמוד על אישיותו ותכונתו בצורה טהורה הוא אדם שמיטיב עם זולתו, באופן זה אדם קונה לעצמו מידות טובות ואישיותו נבנית בצורה נכונה וכפי שכותב הרב קוק ב"עין איה" שכל הכוחות הרעים באים מפירוד ומחוסר אחדות ורק מכוח האחדות מכוח אהבת רעים יכול אדם לבוא לידי אהבת ה' יתברך. ההסבר הוא פשוט, לאהבת ה' אפשר להגיע רק מתוך עבודה על מידת האנוכיות, השלב הראשון אותו צריך לעשות כדי לצאת מהאנוכיות הוא להיטיב עם הזולת ורק כך יכול האדם להתחיל להתקדם ולאהוב את הבורא.

28 – ר' שבתאי סלביצקי מביא משל נפלא שדרכו ניתן לראות עד כמה החיבור עם הכלל לא רק שלא מבטל את אישיותו של האדם אלא מפתח את האישיות בצורה נכונה. בשביל שעץ ששתול ברחוב יצמח ישר, צריך להעמיד אותו וליישר אותו עם מקלות, שלא יינטה ימינה או שמאלה. אבל ביער, אין אף מקל לאף עץ. אז איך הם צומחים ישר כל כך? כי אם העץ יחליט להתפשט קצת שמאלה, החבר שלו שלשמאלו יתן לו מכה קלה והוא יבין את מקומו וכך לכל כיוון. עצי היער מקבלים קצת מכות אבל זה מה שגורם להם להיות ישרים. ההתערבות בתוך הכלל דורשת לפעמים לוותר, דורשת לפעמים לבוא לקראת, דורשת לפעמים להבין את הצד השני, אבל דווקא מתוך הדרישות האלו מהותו של האדם מתבררת בצורה טובה יותר וישרה יותר.

29-30 – כדי שהצמיחה של האדם בתוך הכלל תהיה ישרה עליו לדעת שכשם שלו יש את המקום שלו כך גם לחבר יש את המקום שלו וכשם שהוא אינו רוצה שחברו יתפוס את מקומו כך חברו אינו רוצה שיתפוס את מקומו. במשנה מובא שאת מארבעים ושמונה מידות שהתורה נקנית בהם היא "המכיר את מקומו" ומפרש ההון עשיר שאינו נכנס לפניו ממחיצתו. כאשר אנו חיים בתוך חברה עלינו להישמר מאד ממידות הקנאה, התאוה והכבוד. פעמים רבות אנו מודדים הצלחה על פי נורמות חברתיות, לא תמיד נורמה חברתית מתאימה לכל אחד אחד וההליכה על פי הנורמה תגרום לכך שהאדם לא יממש את עצמו. לדוגמה אדם יכול לבחור מקצוע לפי מה שנחשב ולא לפי מה שמתאים לו. אדם הולך ללמוד במוסד לימודים מעורב למרות שהוא חושש מנזק רוחני, רק משום שתואר במקום אחר נחשב פחות. אשה יוצאת לעולם התעסוקה לא משום שהיא רוצה אלא משום שלהשאר בבית עם הילדים זה נראה מיושן. יש עוד אלף ואחת דוגמאות והמשותף לכולם שהמוסכמות החברתיות גורמות לאדם לא להכיר את מקומו ומשום כך הצמיחה שלו עקומה ולא ישרה. כמובן שיש להעיר שמחובתו של האדם שדעתו תהיה מעורבת עם הבריות, משמעות הדבר היא שההתנהלות החיצונית של האדם לא תעורר תמיהות אצל החברה, לדוגמה, אדם שהולך ברחוב וצועק, זו התנהלות שאינה ראויה. אך כל זה בדברים חיצוניים, אולם כאשר האדם מתנהל בחיצוניות בצורה נורמטיבית אך בעולמו הפנימי הוא אינו מושפע מהנורמה החברתית אלא מחליט לעשות את מה שנראה לו נכון ואמיתי, ודאי שכך ראוי וצריך כדי לגדול בצורה נכונה.

20-23 – לכאורה קיים חשש שככל שאדם ישיקיע בכלל, כך הוא יאבד מעצמיותו ואישיותו תפגע. במקורות הבאים נראה שלא רק שהנחה זו אינה נכונה אלא שהאפשרות היחידה של האדם לעמוד על אישיותו היא אך ורק מתוך החיבור את הכלל.

בפרשתנו מצווה הקב"ה למנות את ישראל למשפחות לבית אבותם במספר שמות. הספורנו מבאר שהציווי למנות לפי שמות בא כדי לעמוד על צורתו האישית של כל אחד ואחד. וכן אנו רואים שלכל אדם מישראל היה את מקומו המיוחד – "איש על דגלו" ומבאר רש"י שלכל דגל היה צבע מיוחד המבדיל אותו משאר דגלי השבטים.

במדרש מסופר שבשעת מתן תורה כשנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים והיו כולם עשויים דגלים דגלים, כיון שראו ישראל שהם עשויים דגלים התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן. ר' ירוחם מבאר שיסוד ענין הדגלים "כדי שיהיו ניכרין" כדי שלכל אחד יהיה את הייחודיות שלו, לדבר זה התאוה ישראל כשראו את המלאכים. כשם שאצל המלאכים כל מלאך ומלאך יש לו את התפקיד שלו ואת השם שלו ואין מלאך אחד מתערב בחברו כך רצו ישראל שלכל שבט ושבט יהיה את הייחודיות שלו.

24-25 – מתוך דברי ר"ע רואים אנו עד כמה התורה רוצה שהאדם לא יוותר מאישיותו. "שנים שהיו מהלכים בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותים שניהם – מתים ואם שותה אחד מהם – מגיע לישוב. בן פטורא דרש שמוטב שישתו שניהם וימותו ולא יראה אחד מהם במיתת חברו עד שבא ר"ע ודרש "חיך קודמים לחיי חברך!". אותו ר"ע שאמר "ואהבת לרעך כמוך" גם אמר "חיך קודמים לחיי חברך" ואין כאן כל סתירה, אהבת החבר אינה יכולה לבוא על חשבון אהבת האדם את עצמו. מידת אהבת עצמו היא מידה מולדת באדם ולא נכון להלחם בה, להפך, צריך להתחבר אליה ולהבין מה עומד מאחוריה. במקור 14 הבאנו את דברי ר' שמעון שקופ בהקדמתו לספר "שערי יושר" שכל תכלית האדם להיטיב עם הכלל, כעת במקור 25 אנו מביאים את המשך דבריו ושם מבאר ר' שמעון שאצל האדם ההטבה לכלל אינה כהטבת הבורא, אצל הבורא כל רצונו הוא רק להיטיב לנבראים, אבל מבני האדם, רצון הבורא שראשית יטיבו עם עצמם ורק על גבי ההטבה עם עצמם יטיבו גם לזולת. ומדוע? משום שההטבה עם הכלל אין משמעותה למחוק את האישיות שלנו. חיינו של האדם בנויים ממעגלים. יש את המעגל האישי, המעגל הזוגי, המעגל המשפחתי, המעגל של החברים וכו'. הדרך הנכונה אינה לדלג ממעגל למעגל אלא לכבוש מעגל אחד ומתוכו לצאת למעגל הבא. אדם שילך ויפזר צדקה בזמן שאשתו וילדיו זועקים לפת לחם הוא אדם שמתאכזר על משפחתו. רצון הבורא שההטבה עם הכלל לא תפגע בתפקיד שלשמו באת לעולם וחלק מהתפקיד הוא לדאוג לעצמך, לאשה וילדלים. ר' שמעון מסביר שעיקר מצוות "ואהבת לרעך כמוך" היא במובן השלילי, כלומר לא לעשות רע לזולת, אבל במובן החיובי, חיך קודמים לחיי חברך. וכל זאת כדי שאישיותו וייחודיותו של האדם לא תפגע. אמנם על האדם להיזהר שלא לרמות את עצמו, שהרי אמרו "חיך קודמים" ולא אמרו "תאוותיך קודמים". יש דברים שהם בגדר חיים ויש דברים שהם בגדר מותרות או תאוות. ר"ע בכוונה אמר "חיך" ולא "תאוותיך". יש אנשים שיכולים לקחת את דברי ר"ע ולעולם לא לעזור לזולת בטענה שחיהם קודמים, האם לכך התכוון ר"ע? ודאי

31-32 – פעמים רבות לא הנורמות החברתיות גורמות לאדם לצמוח עקום אלא המחשבה שבמקום שנמצא פלוני שם אני צריך להיות. חז"ל אומרים שאין אדם נוגע במוכן לחברו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. מדוע חז"ל משתמשים דוקא בדימוי של נימא (שערה)? בספר דף על הדף הביא רעיון נפלא שחז"ל באו לומר לאדם שעליו ללמוד משערות הראש, אם לכל שערה ושערה יש גומא ושביל בפני עצמו, שממש הוא יונק ושואב חיותו, ואין שער אחד יונק מגומא של השני, ק"ו על האדם שיש לכל אחד ואחד שביל בפני עצמו לכל צרכיו, ואל לו להביט ולהסתכל במה שמוכן לחברו. הקנאה מוציאה את האדם מן העולם לא במובן הפיזי אלא במובן הרוחני, אדם שעסוק כל היום בהשוואות, אדם שלא שמח במקום בו הוא נמצא וכל הזמן מחפש להיות במקום של חברו הוא אדם שגם אם במובן הפיזי הוא חי, במובן הרוחני הוא מת, הוא לא חי את עצמו, משום שבאופן זה הוא לעולם לא מצליח לבטא את ייחודיותו בצורה נכונה.

33- נסיים בפסקה נפלאה של הרב קוק באורות הקודש המסכמת את כל השיעור: "האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו טובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ ליסורים הגשמיים ורוחניים, המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שמחתו וככה יזכה יותר להארת האור האלוקי ...

חברים יקרים!

כל אדם מישראל הוא חלק מהכלל, אדם שמנסה להוציא עצמו מן הכלל, הגדרתו ההלכתית היא "פורש מדרכי ציבור" והגדרתו הרוחנית היא מות. תנאי בקבלת התורה הוא האחדות – "כאיש אחד בלב אחד". כדי שהתורה תופיע בצורה נכונה חייב להיות כלל וללא כלל אין תורה. המשמעות של חיבור לכלל הוא לחשוב להיטיב עם הזולת. החיבור לכלל לא רק שלא פוגם באישיות ובייחודיותו של האדם אלא הוא הגורם לכך שהאדם יעמוד על אופיו ומהותו. הצמיחה בתוך הכלל מביאה את האדם לצמוח בצורה ישרה.

שבת שלום וחג שמח!!!

